

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Merking folk forstår

KLIMAMERKING

Vilde Haarsaker

I Orklas svar (13. august) til min kronikk (9. august) skriver de at svakhetene jeg påpeker ved deres klimamerking av matvarer, heller er en styrke. De skriver at «Vi er ikke uenige i at de andre bærekraftselementene også er viktige, men kompleksiteten vil være enorm om vi skal kombinere ulike temaer og veie dem opp mot hverandre».

Det er nettopp på grunn av denne kompleksiteten at jeg er kritisk både til klimamerking og tallfestet bærekraftmerking. Jeg argumenterer for bedre sporbarhet og kvalitativ merking – som Naturbeteskött, som jeg trekker fram som eksempel. Her stilles en rekke krav til hvordan produksjonen skal foregå, framfor at en forsøker å sjablongmessig tallfeste bærekraften i driften. Orkla kaller sitt klimamerke for Klodemerket – et slags Nøkkelhull for klodens helse. Dermed gir de inntrykk av en langt mer helhetlig merkeordning enn det de skriver i kronikken: «Merket tar kun hensyn til det samlede måltidsutslippet. Verken mer eller mindre».

At 53 prosent av de spurte ikke ønsker seg klimamerking av mat, er kanskje fordi de forstår at jordbruk er en så kompleks produksjon at å redusere det til et regnestyk-

ke ikke gir mening. Og ønsker de resterende 47 prosent å spise klimavennlig hvis det går på bekostning av andre miljøhensyn og kanskje dyrevelferd? Har de tenkt over at oppdrettslaks vil presenteres som et svært klimavennlig valg? Jeg erfarer stadig at folk har en oppfatning av at det må være mer klimavennlig med beitedyr enn «dyr som spiser soya fra Brasil», eller at «kortreist mat» er mer klimavennlig. Men regnestykkene viser ofte det motsatte.

Orkla skriver i tilsvaret at de gjennom merkingen får økt innsikt i klimagassutslipp i egen verdikjede. Et eksempel Orkla trakk fram på sitt arrangement under Arendalsuka var at de byttet leverandør av et paprikapulver, da de oppdaget at det ble brukt kull i tørkeprosessen. Helt topp, men slike forbedringer bør skje uavhengig av en klimamerking.

For å løse klimautfordringene og sikre produksjonsgrunnlaget for fremtiden, må landarealer og ressurser brukes på en slik måte at biologisk mangfold og andre miljøhensyn ivaretas. Skal en merkeordning bidra til dette, må reelle forbedringer av jordbruksproduksjonen adresseres. Det gjør ikke regnestykkene som ender opp på de Klodemerkede Toro-produktene.

Vilde Haarsaker,
AgriAnalyse

vilde.haarsaker@agrianalyse.no

Et tips til muslimer

MOSKÉ-
ANGREPET

Trond Ali Linstad

Muslimer i Bærum har vært utsatt for terror. Skjønt på et vis har det rammet alle muslimer i Norge – og flere til! Det er en allmenn terrorhandling mot det norske samfunn og skal behandles som det. Muslimer bør ikke se seg som et særegent offer; de som forulempet og truet og som krever særhensyn; bedre overvåking, mer politisk rundt moskeer, og andre spesifikke sikringstiltak for seg selv i den utsatte rollen – som sekterisk gruppe.

Terroristen som ville drepe muslimer i Bærum,

ble stanset, takk og pris! Det var en preventiv samfunnsmessig handling og bør vurderes som det. Nå samler muslimer penger til to muslimer som stanset terroristen for å gi dem gratis *hadj*, pilgrimsreise til Mekka – en sekterisk handling.

Terroristen drepte sin halvsøster, som toåring adoptert fra Kina. Muslimer bør løfte seg ut av sekterismen og gi pengene til – ja, hva med foreldreløse barn i Kina, eller et annet sted? Til ære for terroristens halvsøster og som en samfunnsmessig og humanitær gjerning; en god tanke for muslimer.

Trond Ali Linstad,
skribent

linstad@urtehagen.no

«Lekbasert læring» er ikke lek

BARNEHAGER

Anne Greve og
Solveig Østrem

Barn fra barnehager som har brukt undervisningsopplegget «Lekbasert læring», skårer litt bedre på tester som måler selvregulering og matematikkferdigheter, enn barn fra barnehager som ikke har brukt opplegget. Dette kommer fram i de foreløpige resultatene fra Agderprosjektet, presentert på Dagsrevyen 8. august.

Når kunnskapsministeren oppfordrer barnehager til å ta i bruk «Lekbasert læring», kan han ikke samtidig si at han ønsker å ivareta den norske barnehagetradisjonen med vekt på lek. For Agderprosjektet bryter med

denne tradisjonen. Forskerne i Agderprosjektet finner akkurat det de på forhånd varslet at de kom til å finne, nemlig at åtte timer i uka med læringsaktiviteter fører til at barna lærer det de øver på. Dette er strukturert opplæring, det er ikke lek. Det hjelper ikke å pakke det inn i begreper som «lekbasert læring». At en del barn synes det er morsomt med slike øvelser, gjør det ikke til lek. «Lekbasert læring» er heller ikke læring på barns premisser, men ferdighetstrening for å gi riktige svar.

I dag er det politisk enighet om at vi ikke vil ha skole for femåringer, men en barnehage der læring, utvikling, livsutfoldelse og lek får skje på barns premisser. Vi vil ha en barnehage der barn får tro

på seg selv og får erfaringer med å tilhøre et demokratisk samfunn der alle er forskjellige og uenighet verdsettes. Lek er frivillig, den er drevet frem av de lekende selv, og det er umulig å vite hvilken retning leken tar. Lek er det som gir mening til barns liv her og nå. Lek fører til læring og er viktig for barns sosiale utvikling, men det er ikke mulig å måle effekten av leken. Det er kanskje synd for politikere og andre som er opptatt å måle resultater, at det er slik. Men det må vi rett og slett leve med. Til barnas beste.

Anne Greve,
professor i barnehagepedagogikk ved OsloMet – storbyuniversitetet
Solveig Østrem,
professor i pedagogikk ved OsloMet – storbyuniversitetet

Bare formaliteter, Jevnaker?

ACER

Morten Harper

Forsker Torbjørg Jevnaker tegner et eiendommelig bilde av EUs energipakke 3 og 4 8. august. Det er ikke riktig at Reguleringsmyndighet for energi (RME) er helt uavhengig av EUs energibyrå Acer. Elmarkedsdirektivet fastsetter at RME skal gjennomføre vedtak fra Acer og EU-kommisjonen. Konstruksjonen i Eøs er at overvåkingsorganet Esa formelt gjør vedtak på vegne av Acer, men vedtaksteksten er skrevet av Acer. Vedtaket går deretter via RME, som skal kopiere og gjennomføre det i Norge. RME er en forlengelse av EUs forvaltningsapparat.

Jevnaker hevder at Norge

står helt fritt til å avvise nye utenlandskabler, også når de er på EUs liste for prioriterte prosjekter (PCI). Er det bare ord når EUs elektrisitetsdirektiv forplikter Norge til å følge EUs nettutviklingsplan og gi PCI-prosjekt høyeste prioritet? Når direktivet krever oppnevnt en egen representant som kan delta i alle møter i Statnett som omhandler utvikling av nettplanen, så er det uten betydning? Når EU kan oppnevne en representant som skal forhandle med norske myndigheter dersom PCI-prosjekt møter hindringer, så er det bare en formalitet?

EUs prioriterte liste klareres av Acer og EU-kommisjonen, og vedtas i regionale grupper. Forordningen setter ikke krav om at prosjektet må være foreslått av norske myndig-

heter og det ligger ikke noen vetorett for Norge. Som kjent er NorthConnect fra Norge til Skottland et PCI-prosjekt.

Energipakke 4 gir Acer rett til å opprette lokalkontor i enkeltland. Jevnaker fremstiller det som et tiltak for å avdekke kriminalitet i engroshandelen med strøm og gass. Acers nye lokalkontor er imidlertid ikke knyttet til et bestemt saksfelt, slike kontorer kan Acer opprette der EU-byrået mener det er nødvendig for å nå sine mål, også uten aksept fra det berørte landet. For eksempel hvis et lands RME ikke følger opp Acers vedtak i tilstrekkelig grad. Dette er et regime for å frasi seg nasjonal kontroll.

Morten Harper
utredningsleder, Nei til EU
morten.harper@neitileu.no

Regn oss med, Tommy Olsson!

KUNST

Trine Folmoe

Med stor respekt for din skrivekunst, som er frydefull å lese, selv om jeg innimellom ikke er enig i ditt kunstsyn, vil jeg nå forsøke å forklare hva jeg mener. Vi var noen elever av Nerdrum som stilte ut sammen med ham på 80- og 90-tallet, hvor han, og dermed vi, fikk kritikker. Senere har anmeldelser dabbet av ved egne utstillinger, uten Nerdrums tiltrekningskraft.

Det synes helt sikkert som vi klager. Ja, nå klager vi. Vår klagesang består i at vi ikke opplever å få muligheter til å stille ut i tyngre gallerier og kunstinstitusjoner fordi vi er en gjeng nostalgikere uten et aktuelt kunstprogram. Vi er

avleggs i kunstuttrykket. Og det er her mitt ønske kommer, som du også sympatisk skriver: «Jeg tror ikke jeg er den eneste som er åpen for at samtidskunsten er kunst som er skapt i vår samtid, uansett hvordan den ser ut.»

Altså, er vi enige om dette? Da skulle det jo kunne gå an å ha en klassisk figurativ linje på Kunstakademiet, likestilt med alt som skapes der i dag? Likeledes skulle jo kunstinstitusjonene arrangert utstillinger med moderne kunstuttrykk sammen med klassisk maleri? Et annet aspekt er den misoppfatningen at innenfor det klassiske miljøet tjenes det gode penger. Det er ikke sant. Vi har samme skjebne som de fleste kunstnere. Og vi blir i tillegg uglesett for vårt uttrykk.

At vi takket ja til Frps

invitasjon til å snakke om dette, er nok fristende å reagere sterkt på fra kunstmiljøet generelt. At jeg i møtet snakket om hvor viktig støtteordninger til kunstnerne er, at den aldri må rokkes ved, heller økes, kom dessverre ikke frem i avisen.

Avslutningsvis vil jeg svare på dine spørsmål om bestselgende popstjerner (det er vel oss, klassiske malere, det?) blir irriterte over at eksperimentelle musikere mottar noen kroner i statsstøtte, eller om poeter som skriver nynorsk blir uglesett av krimdronninger fordi de er blitt tildelt et lite stipend? Mitt svar er selvfølgelig: Vi blir ikke irriterte over det, men vi ønsker å bli regnet med på lik linje.

Trine Folmoe,
kunstner

t.am.folmoe@gmail.com